

endogennych potencjałów, mobilizacji zasobów, zaangażowania oraz integracji ludności wokół działań pomocowych (także tam, gdzie warunki działania organizacji są obiektywnie trudne).

Zważywszy na brak kompleksowych badań empirycznych dotyczących roli organizacji pozarządowych we wzmacnianiu cywilnych i wojskowych systemów bezpieczeństwa państwa polskiego, jak również spotykane braki danych w źródłach publicznych, diagnozę oparto przede wszystkim o:

- przekrojowe opracowania Głównego Urzędu Statystycznego poświęcone sektorowi non-profit,
- raporty z badań kondycji organizacji pozarządowych (realizowane cyklicznie przez Stowarzyszenie Klon/Jawor) oraz
- zbiór tekstów naukowych relacjonujących zaangażowanie organizacji pozarządowych w zwalczanie skutków pandemii COVID-19 oraz pomoc uchodźcom z Ukrainy.

2.2. Liczebność i główne obszary działalności podmiotów trzeciego sektora w Polsce lokalnej

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2022 roku w Polsce działało 115,5 tys. zarejestrowanych organizacji non-profit. W porównaniu z 2014 rokiem liczba ta wzrosła o 14,8 tys. (tj. o 14,7 proc.), zaś w odniesieniu do 2018 roku odnotowano wzrost o 4,5 tys. podmiotów (tj. o 12,6 proc.). Najwięcej podmiotów miało siedziby w województwie mazowieckim (18,2 tys.), a następnie w wielkopolskim (11,3 tys.), małopolskim (10,9 tys.) i śląskim (10,5 tys.). Najmniej organizacji działało w województwach lubuskim i opolskim (po 3,0 tys.), co może być prostą pochodną mniejszej liczby ludności oraz ograniczonej skali działań społecznych w tych regionach.

Rozpatrując szczegółowo strukturę sektora non-profit stwierdzić należy, że największą jego część stanowią stowarzyszenia i podobne organizacje społeczne – 68,9 tys. podmiotów (co daje 59,7 proc.). Kolejną pod względem liczebności grupą są fundacje (19,3 tys., 16,7 proc.), związki zawodowe (11,7 tys., 10,1 proc.) oraz – traktowane jako odrębna kategoria analityczna – koła gospodyń wiejskich (11,3 tys., 9,8 proc.). Najmniej liczne grupy podmiotów non-profit to organizacje pracodawców (0,4 tys.) oraz partie polityczne (0,1 tys.).

Oprócz organizacji rejestrowych, w skład sektora non-profit w optyce GUS wchodzi również podmioty mniej sformalizowane. W 2022 roku według danych starostw powiatowych działało 10,4 tys. stowarzyszeń zwykłych. Dodatkowo, według badań Instytutu Statystyki Kościoła Katolickiego, w 2018 roku aktywnych było 65,5 tys. organizacji przyparafialnych (np. wspólnot modlitewnych, organizacji charytatywnych, służb liturgicznych). Po uwzględnieniu tych grup – często pomijanych w analizach – sektor non-profit liczył według GUS w 2022 roku około **191,4 tys. podmiotów obywatelskich**.

Należy zauważyć, że rozmieszczenie podmiotów sektora non-profit jest wysoce nierównomierne na terenie Polski i przekłada się na ich dostępność dla przeciętnego